

MEMORANDWM CYDSYNIAD DEDDFWRIAETHOL

BIL CYMRU

1. Mae'r Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol hwn yn cael ei osod o dan Reol Sefydlog 29.2. Mae Rheol Sefydlog 29 yn rhagnodi bod rhaid i Femorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol gael ei osod, ac y caniateir i Gynnig Cydsyniad Deddfwriaethol gael ei gyflwyno, gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru os bydd un o Filiau Senedd y Deyrnas Unedig yn gwneud darpariaeth mewn perthynas â Chymru at ddiben sy'n dod o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad Cenedlaethol neu sy'n addasu'r cymhwysedd deddfwriaethol hwnnw. Mae'r Bil hwn yn addasu cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad, yn unol â'r disgrifiad ychwanegol isod. Mae hefyd yn gwneud darpariaeth y mae'n rhaid i Ddatganiad Ysgrifenedig mewn perthynas â hi gael ei osod yn unol â Rheol Sefydlog 30, ac felly dylai'r Memorandwm hwn gael ei ddarllen ar y cyd â'r Datganiad Ysgrifenedig, sydd wedi'i gyflwyno yr un pryd.
2. Cafodd Bil Cymru ("y Bil") ei gyflwyno yn Nhŷ'r Cyffredin ar 20 Mawrth. Mae'r Bil, y gwelliannau a gyflwynwyd iddo a'r Aseiad Effaith ar gael yma:
[Bill documents — Wales Bill 2013-14 — UK Parliament](#)

Mae'r Papur Gorchymyn 'Bil Cymru: Atebolrwydd a Grymuso Ariannol', a gyhoeddwyd ochr yn ochr â Bil Cymru, ar gael yma:
www.gov.uk/government/publications/wales-bill

Crynodeb o'r Bil a'i Amcanion Polisi

3. Noddir y Bil gan Swyddfa Cymru. Amcanion polisi Llywodraeth y Deyrnas Unedig ynglŷn â'r Bil yw peri bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru ("y Cynulliad") a Llywodraeth Cymru yn fwy atebol i bobl Cymru am godi'r arian y maent yn ei wario, a gwella system etholiadau'r Cynulliad.
4. Mae i'r Bil bedair rhan:
  - Mae Rhan 1, cymalau 1 i 5, yn gwneud newidiadau i Gynulliad Cenedlaethol Cymru a Llywodraeth Cynulliad Cymru.
  - Mae Rhan 2, cymalau 6 i 22, yn sefydlu trefniadau newydd ynghylch trethi a benthyca. Mae'n datganoli'r cyfrifoldeb dros dreth ar drafodion tir a gwaredu gwastraff i safleoedd tirlenwi, yn creu pwerau benthyca, ac yn creu'r posibilrwydd, yn amodol ar gymeradwyaeth mewn refferendwm, o ostyngiad o 10 ceiniog mewn treth incwm ar draws pob band treth, ynghyd â'r pŵer i'r Cynulliad drwy benderfyniad osod cyfradd treth incwm Gymreig i wneud iawn am y gostyngiad. Mae hefyd yn creu'r posibilrwydd o drethi datganoledig newydd, ac yn rhoi cymhwysedd i ddeddfu ar weithdrefnau'r gyllideb.
  - Mae Rhan 3, cymalau 23 a 24, yn ymdrin â dau fater amrywiol: terfynau ar ddyledion y cyfrif refeniw tai, a'r berthynas rhwng Comisiwn y Gyfraith a sefydliadau datganoledig yng Nghymru.

- Mae Rhan 4, cymalau 25 i 29, yn nodi materion ynglŷn â chychwyn a rychwant a materion eraill.
- Mae Atodlen 1 yn rhoi manylion am y refferendwm treth, ac mae Atodlen 2 yn ymwneud â diwygiadau o ganlyniad i ddatganoli treth ar drafodion tir.

Y darpariaethau yn y Bil y gofynnir am gydsyniad iddyn nhw

5. Mae'r darpariaethau yn y Bil sy'n addasu cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad ac y gofynnir am gydsyniad iddyn nhw i'w gweld yng nghymalau 6, 7, 14, 17 ac 21.

Cymal 6: Trethu: rhagarweiniol

6. Mae Cymal 6 yn mewnosod Rhan 4A newydd (ac iddi bedair Pennod) yn Neddf Llywodraeth Cymru 2006 ("Deddf 2006") er mwyn addasu cymhwysedd y Cynulliad i ddarparu pwerau ariannol dros drethi sydd wedi'u datganoli'n llawn.
7. Mae'r cymal yn disgrifio strwythur y Rhan 4A newydd, yn diffinio "trethi wedi'u datganoli" ac yn darparu'r Bennod 1 ragarweiniol. Mae'n esbonio y câi cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad ei addasu drwy ei alluogi i wneud y canlynol:
  - cyflwyno treth ddatganoledig newydd ar drafodion yn ymwneud â buddiannau mewn tir (Rhan 4 Pennod 3 – yr ymdrinnir â hi isod o dan Gymal 14);
  - cyflwyno treth ddatganoledig newydd ar waredu gwastraff i safleoedd tirlenwi (Rhan 4 Pennod 4 – yr ymdrinnir â hi isod o dan Gymal 17).
8. Pe bai'r Cynulliad yn penderfynu sefydlu corff i gasglu a rheoli ei drethi datganoledig, byddai Cymal 6 (adran 116B) yn rhoi cymhwysedd deddfwriaethol i'r Cynulliad i benodi gweision sifil i'r corff hwnnw, ar yr amod bod eu swyddogaethau'n ymwneud â chasglu a rheoli trethi datganoledig a/neu faterion cyllid llywodraeth leol. Ni waeth i bwy y byddai'r Cynulliad yn rhoi'r pŵer i benodi'r gweision sifil hynny, Gweinidogion Cymru fyddai'n talu costau eu penodi.
9. Gall newidiadau i'r rhan 4A newydd, gan gynnwys datganoli trethi datganoledig ychwanegol i Gymru, gael eu diwygio drwy Orchymyn yn y Cyfrin Gyngor, er y byddai hynny'n amodol ar y weithdrefn penderfyniad cadarnhaol yn y Cynulliad ac yn nau Dŷ'r Senedd cyn y gallai ddod yn gyfraith.
10. Byddai Cymal 6 yn diwygio'r cymhwysedd deddfwriaethol i sicrhau na fyddai'r eithriadau presennol (sy'n cynnwys, er enghraifft, yswiriant cerbydau modur) yn atal darpariaethau ynghylch trethi ar y materion hynny, pe bai Gorchymyn yn cael ei wneud yn y dyfodol i ddatganoli trethi ychwanegol i Gymru.

Cymal 7: Gwelliannau ynglŷn â'r Comisiynwyr Cyllid a Thollau

11. Mae Cymal 7 yn cynnwys gwelliannau i Rannau 2 a 3 o Atodlen 7 i Ddeddf 2006 i ganiatáu i'r Cynulliad, gyda chydsyniad Trysorlys EM, ddileu neu addasu swyddogaethau CThEM pan fo'r swyddogaethau hynny'n ymwneud â threthi datganoledig.

Cymal 14: Treth Gymreig ar drafodion ynglŷn â buddiannau mewn tir

12. Ar hyn o bryd mae treth dir y doll stamp yn daladwy wrth brynu neu drosglwyddo eiddo neu dir yn y Deyrnas Unedig os yw'r swm a dalwyd uwchben trothwy penodol (mae'r Alban wedi'i hepgor gan Ddeddf yr Alban 2012, er nad yw'r gwelliannau hynny wedi dod i rym eto). Byddai Cymal 14 yn caniatáu i'r Cynulliad gyflwyno ei dreth trafodion tir ei hun, ac mae'n cyplysu cyflwyno'r dreth Gymreig newydd â datgymhwyso treth dir y doll stamp yng Nghymru.
13. Mae Cymal 14 yn cynnwys Pennod 3 o'r Rhan 4a newydd i'w mewnosod yn Neddf 2006 sy'n disgrifio'r dreth a phryd y gallai fod yn daladwy. Mae hefyd yn rhestru'r rhai a fyddai'n esempt rhag talu'r dreth:
  - yn y Llywodraeth: un o Weinidogion y Goron; Gweinidogion Cymru, Prif Weinidog Cymru a'r Cwnsler Cyffredinol; Gweinidogion yr Alban; ac un o adrannau Gogledd Iwerddon; a
  - yn y Senedd: Swyddog Corfforaethol Tŷ'r Arglwyddi; Swyddog Corfforaethol Tŷ'r Cyffredin; Comisiwn y Cynulliad; Corff Corfforaethol Senedd yr Alban; a Chomisiwn Cynulliad Gogledd Iwerddon.

Cymal 17: Treth Gymreig ar wastraff a waredir i safleoedd tirlenwi

14. Ar hyn o bryd mae treth dirlenwi yn cael ei chodi am waredu gwastraff i safleoedd tirlenwi yng Nghymru a Lloegr neu yng Ngogledd Iwerddon (mae tirlenwi yn yr Alban wedi'i hepgor gan Ddeddf yr Alban 2012, er nad yw'r gwelliannau hynny wedi dod i rym eto). Mae Cymal 17 yn darparu'r mecanwaith i ganiatáu i'r Cynulliad gyflwyno'i dreth ei hun ar waredu gwastraff i safleoedd tirlenwi.
15. Mae Cymal 17 yn cyflwyno Pennod 4 newydd yn Rhan 4A o Ddeddf 2006, sy'n nodi cwmpas pŵer Llywodraeth Cymru i gyflwyno treth ar waredu gwastraff i safleoedd tirlenwi yng Nghymru. Mae adran 116N(1) yn darparu y byddai treth a gâi ei chodi am waredu gwastraff i safleoedd tirlenwi yng Nghymru yn dreth ddatganoledig ac mae adran 116N(2) yn esbonio pa bryd y mae gwarediad yn warediad i safle tirlenwi. Mae is-adran (2) yn sicrhau na ellid codi'r dreth ddatganoledig ar warediadau y byddai treth dirlenwi'r Deyrnas Unedig yn gymwys iddynt, gan gyplysu cychwyn y dreth ddatganoledig newydd â datgymhwyso treth dirlenwi'r Deyrnas Unedig yng Nghymru.

Cymal 21: Gweithdrefnau'r gyllideb

16. Byddai Cymal 21 yn rhoi cymhwysedd i'r Cynulliad i ddeddfu ar gyfer ei weithdrefnau cyllideb ei hun drwy fewnosod hyn fel pwnc newydd ym mharagraff 13 o Ran 1 o Atodlen 7 i Ddeddf 2006. Mae is-adran (2) o'r cymal hefyd yn diffinio beth yw gweithdrefnau cyllideb.
17. Byddai'r cymal yn galluogi'r Cynulliad i ddeddfu mewn perthynas â gweithdrefnau ar gyfer craffu ar gyllideb flynyddol Gweinidogion Cymru, "personau perthnasol" eraill ac unrhyw gorff arall a fyddai'n derbyn taliadau o Gronfa Gyfunol Cymru yn rhinwedd deddfiad (gan y Senedd neu gan y Cynulliad) ac mewn perthynas â phennu'r gyllideb

honno. Er enghraifft, byddai'n caniatáu i'r Cynulliad basio Deddf Cyllid flynyddol yn lle'r cynnig cyllideb blynyddol cyfredol.

18. Gan y byddai gan y Cynulliad gymhwysedd ynglŷn â threthi datganoledig hefyd (h.y. trafodion yn ymwneud â buddiannau mewn tir, a gwaredu gwastraff i safleoedd tirlenwi), gallai gweithdrefnau'r gyllideb gynnwys penderfynu ar y cyfraddau treth mewn perthynas â'r trethi hyn, rhagolygon ynglŷn â derbyniadau treth, amrywiannau, benthycia at ddibenion cyfredol a dibenion cyfalaf a symiau ar gyfer ad-dalu benthyciadau, yn ogystal ag awdurdodi faint y câi "personau perthnasol" (a ddiffinnir yn y Bil) ei wario.
19. Er mwyn deddfu ar gyfer gweithdrefnau cyllideb newydd, mae Rhan 2 o Atodlen 7 i Ddeddf 2006 wedi'i diwygio gan is-adran (3) o Gymal 21 i ganiatáu i'r Cynulliad addasu'r adrannau hynny yn Neddf 2006 sy'n cyfeirio at broses bresennol y cynnig cyllideb – h.y. adrannau 119 (i'r graddau y mae'n ymwneud â'r amcangyfrif o daliadau a ddisgrifir ac nid â dyletswydd yr Ysgrifennydd Gwladol yn is-adran (3) o'r adran honno), 120(2), a 125 i 128. Gan y gall fod angen hefyd i'r Cynulliad wneud addasiadau cyfyngedig i ddarpariaethau eraill yn Rhan 5 o Ddeddf 2006, mae is-adran (3) yn mewnosod is-baragraff newydd ym mharagraff 5 o Ran 2 o Atodlen 7 sy'n galluogi Deddf Cynulliad i wneud diwygiadau i adrannau eraill yn Rhan 5 neu yn adran 159 o Ddeddf 2006 ar yr amod eu bod (a) yn atodol i ddarpariaethau mewn Deddf Cynulliad sy'n ymwneud â gweithdrefnau cyllideb neu drethi datganoledig neu'n ganlyniadol i ddarpariaethau o'r fath, a (b) wedi sicrhau cydsyniad yr Ysgrifennydd Gwladol.
20. Pe bai refferendwm yn penderfynu y dylid datganoli pwerau i amrywio cyfraddau treth incwm i Gymru, mater i'r Cynulliad fyddai penderfynu a ddylai penderfyniad y Cynulliad i bennu cyfradd Gymreig y dreth incwm gael ei ystyried fel rhan o weithdrefnau'r gyllideb neu beidio.

Y sail resymegol dros ddefnyddio Bil y Deyrnas Unedig

21. Ym marn Llywodraeth Cymru, mae'n briodol ymdrin â'r darpariaethau hyn yn y Bil hwn ar lefel y Deyrnas Unedig am na allai'r darpariaethau gael eu gwneud drwy Ddeddf Cynulliad. Nid yw'r darpariaethau o fewn cymhwysedd deddfwriaethol y Cynulliad ar hyn o bryd, ond yn hytrach maent yn addasu'r cymhwysedd hwnnw drwy ei ymestyn at y dyfodol. Mae'r darpariaethau yn rhoi nifer o argymhellion adroddiad Rhan 1 Comisiwn Silk ar waith, sef argymhellion y mae Llywodraeth Cymru wedi'u derbyn yn eu cyfanrwydd.

Y goblygiadau ariannol

22. Mae trafodaethau yn mynd rhagddynt rhwng Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y Deyrnas Unedig ynghylch cost gweithredu'r diwygiadau ariannol a geid drwy'r mesurau sydd wedi'u cynnwys yn y Bil.
23. Ochr yn ochr â chyflwyno'r trethi Cymreig newydd (yn Ebrill 2018), byddai Trysorlys EM yn gostwng grant bloc Cymru i adlewyrchu pwerau newydd Llywodraeth Cymru i godi refeniw. Mae trafodaethau yn mynd rhagddynt i gytuno beth fyddai lefel y gostyngiad hwn.

24. Gan mai cyllideb Cymru fyddai'n ysgwyddo'r anwadalrwydd a gâi ei greu yn y refereniw o drethi wedi'u datganoli'n llawn, mae Bil Cymru yn rhoi'r gallu i Lywodraeth Cymru i fenthycu yn y tymor byr er mwyn rheoli'r anwadalrwydd hwn. Mater sy'n cael ei drafod ar hyn o bryd gyda Thrysorlys EM yw sut i weithredu'r system ariannu gyffredinol, y byddai refereniw o'r trethi datganoledig yn rhyngweithio ynddi â'r grant bloc ac â phwerau benthyca.
25. Ni ddisgwylir y byddai i'r pwerau benthyca newydd – i reoli anwadalrwydd neu at ddibenion buddsoddi cyfalaf – orbenion gweinyddol sylweddol.
26. Mae Llywodraeth y Deyrnas Unedig wedi dweud mai Llywodraeth Cymru a fyddai'n ysgwyddo unrhyw gostau ychwanegol ynglŷn â sefydlu trethi Gymreig newydd ar drafodion yn ymwneud â buddiannau mewn tir ac ar waredu gwastraff i safleoedd tirlenwi (yn net arbedion i Lywodraeth y Deyrnas Unedig am na fyddai mwyach yn casglu nac yn gweinyddu treth stamp y Deyrnas Unedig na threth dirlenwi'r Deyrnas Unedig yng Nghymru). Er hynny, byddai'n gweithio'n adeiladol gyda Llywodraeth Cymru i leihau gymaint â phosibl ar unrhyw gostau o'r fath.
27. O gael pleidlais "le" mewn refferendwm i gyflwyno cyfradd treth incwm Gymreig newydd, mae Llywodraeth y Deyrnas Unedig o'r farn mai Llywodraeth Cymru a ddylai ysgwyddo'r costau perthynol. Does dim trafod wedi bod gyda Llywodraeth y Deyrnas Unedig ynglŷn â'r costau hyn, ond yn ei Hasesiad Effaith ynglŷn â Bil Cymru, mae Llywodraeth y Deyrnas Unedig yn dweud yr amcangyfrifwyd bod diweddarau systemau TG a phrosesau gweinyddol CThEM i ategu'r newidiadau mewn pwerau treth incwm a gafwyd yn sgil Deddf yr Alban wedi costio tua £40-45 miliwn, ynghyd â chostau rhedeg blynyddol o ryw £4.2 miliwn. Er y gallai'r boblogaeth lai, a'r gwersi a ddysgwyd yn sgil y gwaith ar ran yr Alban helpu i leihau'r costau gweithredu yng Nghymru, mae Llywodraeth y Deyrnas Unedig yn nodi y gallai ffactorau eraill arwain at gynyddu'r costau, gan gynnwys y gweithgarwch economaidd ehangach ar y ffin rhwng Cymru a Lloegr (a allai gynyddu nifer yr ymholiadau), yr angen i ehangu gallu llinell gymorth Gymraeg CThEM, a'r costau cydymffurfio ychwanegol a fyddai'n gysylltiedig ag ymdrin â rhai cynlluniau rhyddhad treth ac incwm megis Rhodd Cymorth a'r rhyddhad treth ar gyfer cynlluniau pensiwn.

Jane Hutt AC
Y Gweinidog Cyllid
Mai 2014